

FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET
U SARAJEVU
Brod: 02-01/86
Datum: 6. 5. 04. god.

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET U SARAJEVU

ODSJEK ZA HISTORIJU
Katedra za historiju/povijest umjetnosti

NASTAVNI PLAN I PROGRAM

školska 2005/2006.

Sarajevo, maj 2005.

FILOZOFSKI FAKULTET U SARAJEVU
ODSJEK ZA HISTORIJU
KATEDRA ZA HISTORIJU UMJETNOSTI

NASTAVNI PLAN

SEMESTAR I

MODULI (ako postoji)	NAZIV PREDMETA	ŠIFRA	P	V	S	BODOVI
	Osnove likovnih umjetnosti	HUM 130	2	1	1	5
	Osnove arhitekture	HUM 131	1	1	2	5
	Umjetnost predhistorije	HUM 110	2	1	1	5
	Drugi izborni blok (A2 predmet)					15
	Drugi izborni blok (A2 predmet)					
	Drugi izborni blok (A2 predmet)					
	UKUPNO					30

Ispiti nakon I semestra

Osnove likovnih umjetnosti: pismeno i usmeno

Osnove arhitekture: pismeno (obavezno), usmeno (po potrebi)

Umjetnost predhistorije: pismeno i usmeno

SEMESTAR II

MODULI (ako postoji)	NAZIV PREDMETA	ŠIFRA	P	V	S	BODOVI
	Umjetnost antike	HUM 111	2	2	1	5
	Umjetnost kasne antike i ranog srednjeg vijeka	HUM 112	2	1	1	5
	Uvod u ikonologiju	HUM 132	2	1	0	5
	Drugi izborni blok (A2 predmet)					15
	Drugi izborni blok (A2 predmet)					
	Drugi izborni blok (A2 predmet)					
	UKUPNO					30

Ispiti nakon II semestra

Umjetnost antike: pismeno i usmeno

Umjetnost kasne antike i ranog srednjeg vijeka: pismeno i usmeno

Uvod u ikonologiju: pismeno, usmeno (po potrebi)

SEMESTAR III

MODULI (ako postoji)	NAZIV PREDMETA	ŠIFRA	P	V	S	BODOVI
	Umjetnost romanike i gotike	HUM 210	3	2	1	5
	Umjetnost Bizanta	HUM 211	2	1	0	3
	Islamska umjetnost	HUM 212	2	2	0	4
	Osmanska arhitektura 16. st	HUM 213	1	1	0	3
	Drugi izborni blok (A2 predmet)					15
	Drugi izborni blok (A2 predmet)					
	Drugi izborni blok (A2 predmet)					
	UKUPNO					30

Ispiti nakon III semestra

Umjetnost romanike i gotike: pismeno i usmeno

Umjetnost Bizanta: pismeno i usmeno

Islamska umjetnost: pismeno i usmeno

Osmanska arhitektura 16. st: pismeno i usmeno

SEMESTAR IV

MODULI (ako postoji)	NAZIV PREDMETA	ŠIFRA	P	V	S	BODOVI
	Likovne umjetnosti renesanse i baroka	HUM 214	3	2	1	6
	Arhitektura renesanse i baroka	HUM 215	2	1	0	5
	Umjetnost srednjevjekovne Bosne	HUM 220	2	1	0	4
	Drugi izborni blok (A2 predmet)					15
	Drugi izborni blok (A2 predmet)					
	Drugi izborni blok (A2 predmet)					
	UKUPNO					30

Ispiti nakon IV semestra

Likovne umjetnosti renesanse i baroka: pismeno i usmeno

Arhitektura renesanse i baroka: pismeno

Umjetnost srednjevjekovne Bosne: pismeno i usmeno (po potrebi)

SEMESTAR V

MODULI (ako postoji)	NAZIV PREDMETA	ŠIFRA	P	V	S	BODOVI
	Umjetnost XIX st.	HUM 310	2	1	1	5
	Umjetnost nakon 1900.	HUM 311	3	1	1	5
	Umjetnost Bosne od 15. do 19. st.	HUM 320	2	1	0	5
	Drugi izborni blok (A2 predmet)					15
	Drugi izborni blok (A2 predmet)					
	Drugi izborni blok (A2 predmet)					
	UKUPNO					30

Ispiti nakon V semestra

Umjetnost XIX st.: pismeno i usmeno

Umjetnost nakon 1900.: pismeno i usmeno

Umjetnost Bosne od 15. do 19. st.: pismeno i usmeno (po potrebi)

SEMESTAR VI

MODULI (ako postoji)	NAZIV PREDMETA	ŠIFRA	P	V	S	BODOVI
	Teorija umjetnosti i historija historije umjetnosti	HUM 340	4	0	0	5
	Zaštita spomenika	HUM 341	2	0	1	3
	Umjetnost BiH u 20. stoljeću	HUM 321	2	1	0	3
	Muzeologija	HUM 342	2	0	0	3
	Završni dodiplomski rad	HUM 350				1
	Drugi izborni blok (A2 predmet)					15
	Drugi izborni blok (A2 predmet)					
	Drugi izborni blok (A2 predmet)					
	UKUPNO					30

Ispiti nakon VI semestra

Teorija umjetnosti i historija historije umjetnosti.: pismeno i usmeno

Zaštita spomenika: pismeno

Umjetnost BiH u 20. stoljeću: pismeno i usmeno

Muzeologija: pismeno i usmeno

Sa odbranjenim završnim „dodiplomskim radom“ stiče se naziv bakalaurea, odnosno bakalaureus (BA) historije umjetnosti. Završenim dodiplomskim studijem Historije umjetnosti prvostepenik/prvostepena može raditi na manje zahtjevnim stručnim poslovima kao saradnik u kulturnim djelatnostima u turizmu i medijima. Student završetkom dodiplomskog studija raspolaže temeljnim stručnim znanjima iz historije

umjetnosti koja mu omogućavaju nesmetan nastavak studija historije umjetnosti, odnosno prelazak na neku drugu srodnu humanističku disciplinu na Filozofskom fakultetu, odnosno na Univerzitetu u zemlji i inostranstvu.

Naziv predmeta i kod: Osnove likovnih umjetnosti, HUM 130
Semestar (semestri) i broj bodova: I semestar; 2 sata predavanja, 1 sat seminar i 1 sat vježbi; ECTS 5
Trajanje: I semestar
Tip kolegija: predavanje, seminar i vježbe
Status predmeta: obavezan
Cilj predmeta: Razvitak vizualne percepcije u pristupu umjetničkom djelu. Usvajanje osnovnih znanja i metoda za opis, analizu i interpretaciju umjetničkih djela slikarstva, skulpture, umjetničkog obrta i suvremenih medija iz svih razdoblja. Usvajanje temeljne stručne terminologije.
Sadržina predmeta: Upoznati se sa i uvođenje u osnovne pojmove i probleme likovnih umjetnosti, sa posebnim akcentom na likovne elemente i teorije likovnih umjetnosti, kojiće se kasnije, u toku nastave, pretpostavljati ili, pak i sveobuhvatnije elaborirati u drugim vezama, ili drugim predmetnim i programskim cjelinama, posebno onim koje se odnose na istoriju i teoriju umjetnosti.
Preduvjeti za upis predmeta: upis u I godinu studija
Način provjere znanja: pismeno (1 test /kolokvij/ sredinom semestra nakon prvih sedam sedmica nastave + 1 test /kolokvij/ na kraju semestra u 15 sedmici nastave u semestru) i završni usmeni razgovor
Udžbenici:
Literatura: <ol style="list-style-type: none"> 1. Rudolf Arnhajm, <i>Umetnost i vizuelno opažanje</i>, Beograd: Univerzitet umjetnosti u Beogradu, 1987. 2. Heinrich Wölfflin <i>Osnovni pojmovi istorije umjetnosti</i> Izdavačko preduzeće Veselin Masleša, Sarajevo 1974. 3. Erwin Panofsky <i>Ikonološke studije</i>. Nolit, Beograd, 1975. 4. Ernst Gombrich <i>Umjetnost i iluzija</i> Nolit, Beograd, 1984 5. Pavle Vasić, <i>Uvod u likovne umjetnosti</i>, Univerzitet u Beogradu 6. Johanes Itn, Umjenost boje, (skripta) 7. Radenko Mišević, <i>Izbor tekstova za izučavanje predmeta teorija forme</i>, Univerzitet umetnosti u Beogradu, Beograd, 1989. Preporučena literatura: <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Plastički znak, zbornik tekstova iz teorije vizuelnih umjetnosti</i>, Izdavački centar Rijeka, 1981 2. Kosta Bogdanović, <i>Uvod u vizuelnu kulturu</i>, Zavod za udžbenike I nastavna sredstva, Beograd, 1986. 3. Rudolf Arnhajm, <i>Vizuelno mišljenje</i>, Univerzitet umjetnosti u Beogradu, 1985. 4. <i>Plastički znak, zbornik tekstova iz teorije vizuelnih umjetnosti</i>, Izdavački centar Rijeka, 1981

Naziv predmeta i kod: Osnove arhitekture, HUM 131
Semestar (semestri) i broj bodova: I semestar; 1 sat predavanja, 2 sata seminara i 1 sat vježbi, ECTS 5
Trajanje: I semestar
Tip kolegija: predavanje, seminar i vježbe
Status predmeta: obavezan
Cilj predmeta: Cilj je upoznavanje osnovne arhitektonske leksike i osnovna pravila arhitektonske sintakse u rasponu od antike do savremene arhitekture. S pomoću ove leksike student treba biti osposobljen da opisuje i identificira arhitekturu, i da lakše prohoditi kroz ostale oblasti i teme iz historije umjetnosti, arhitektonske i druge. Data leksika treba da ima društveno-stilsku ali i tehničku elaboraciju.
Sadržina predmeta: Unutar tematskih jedinica obrađuju se arhitektonski elementi u njihovim historijskim i ahistorijskim pojavljivanjima, afirmirajući njihove stilske, tipološke, morfološke i druge karakteristike. Nastava će se bazirati na teoretskim eksplikacijama, vizualnim ilustracijama, usmjerenim seminarima i aplikativnim vježbama.
Preduvjeti za upis predmeta: upis u I godinu studija
Način provjere znanja: pismeno (1 test u drugoj polovini semestra nakon deset sedmica nastave, i završna projvera znanja na kraju semestra u 15 sedmici nastave; moguć je i dodatni završni usmeni razgovor); ili završna provjera znanja: pismeno i/ili usmeno u 16. sedmici nastave u semestru.
Udžbenici:
Literatura: 1. Bussagli Marco, <i>Arhitektura</i> , Stanek, Zagreb 2006, (orig. Capire l'Architettura, Giunti Editore, Firenze/Milano, 2003) 2. Martinović, Uroš, <i>Svet arhitekture</i> , Beograd, 1971. 3. Müller, Werner, Vogel, Gunther, <i>Atlas arhitekture 1, 2</i> - Golden marketing, Zagreb 1999. 4. Nestorović, Bogdan, <i>Uvod u arhitekturu</i> , Zavod za izdavanje udžbenika SR Srbije, Beograd 1967 5. Summerson John, <i>Klasični jezik arhitekture</i> , Golden marketing, Zagreb 1998. 6. Vitruvius, Marcus Pollio, <i>Deset knjiga o arhitekturi</i> , Svjetlost, 1990.

Naziv predmeta i kod: Umjetnost prehistorije, HUM 110
Semestar (semestri) i broj bodova: I semestar; 2 sata predavanja, 1 sat seminara, 1 sat vježbi; ECTS 5
Trajanje: I semestar
Tip kolegija: predavanja, seminar i vježbe
Status predmeta: obavezan
<p>Cilj predmeta: Osnovni cilj je upoznavanje studenta s osnovama prehistorijske umjetnosti, njenog značenja za život prehistorijskih ljudi i utjecaj na njegov duhovni život. Preko tih osnova student će lakše shvatiti razvoj antičkih umjetnosti, koje su se kod svih njenih nosioca razvile na osnovama prehistorije. Isto je bilo Egiptu, Mezopotamiji, Grčkoj i Rimu.</p>
<p>Sadržina predmeta: Predmet <i>Umjetnost prehistorije</i> upoznaje studente s nastankom i razvojem umjetnosti u razdoblju prehistorije. Na predavanjima se obrađuju teme preko kojih će studenti shvatiti njen značaj za život i razvoj čovjeka, prije svega za njegovu duhovnost. Da bi se bolje shvatio razvoj prehistorijske umjetnosti studenti se prvo upoznaju s osnovama prehistorijskog doba, periodizacijom, uvjetima i načina života prehistorijski ljudi, a onda sa značajem životinja za njegov život zbog čega su postale glavni predmet njegovog interesa u umjetničkom izražavanju.</p> <p>Tokom nastave studenti se upoznaju s najznačajnijim lokalitetim prehistorijske umjetnosti, njihovim sadržajima, odnosno predstavama životinja, skulpturama, reljefima te tehnikom na koji su prehistorijski ljudi to izrađivali.</p> <p>Na isti način izučava se umjetnost mezolita i metalnog doba (oruđa, idoli, nakit, duhovna kultura). U tome poseban značaj ima umjetnost metalnog doba (eneolita, bronce i željeza), iz razloga što se posljednja faza ove epohe veže za historijske civilizacije s kojom započinje umjetnost antike, odnosno umjetnost nosilaca visokorazvijenih civilizacija (Egipta, Mezopotamije, Grčke, i Rima).</p> <p>Pažnja je posvećena i razvoju prehistorijske umjetnosti na području naše zemlje. Razlog je i taj što se u našoj zemlji nalazi nekoliko svjetski poznatih lokaliteta, počev od paleolita do latena. Tu se prije svega spada paleolitski lokalitet Badanj kod Stoca gdje je pronađen prehistorijska gravura na stijeni, a onda neolitski lokalitet Butmir kod Sarajeva s nalazima jedinstvenih primjeraka skulptura. Tu je i Glasinac s širokim repertoarom nakita, oružja, itd.</p> <p>Tokom semestra studentima se daju pojedine teme da ih pismeno ili usmjeno obrade i izlože pred kolegama.</p>
Preduvjeti za upis predmeta: upis na prvu godinu studija
Način provjere znanja: Pismeno i usmeno. Sredinom semestra nakon sedam sedmica slijedi kolokvij, a na kraju semestra u 16. sedmici nastave semestra održava se završni ispit.
Udžbenici:.
<p>Literatura:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. T.G.E., <i>Umjetnost Prahistorije</i>, Beograd, 1968. 2. J. Neustupny, <i>Prahistorija čovječanstva</i>, Sarajevo, 1960.

3. W. Torbrügge, *Pradavna Evropa*, Rijeka, 1969.
4. grupa autora, *Osvit civilizacije*, Beograd, 1969.
5. grupa autora, *Iščezle civilizacije*, Beograd, 1969.
6. grupa autora, *Kulturna istorija Bosne i Hercegovine*, (poglavlje prehistorije), Sarajevo, 1984.
7. B. Čović, *Od Butmira do Ilira*, Sarajevo, 1976.

Naziv predmeta i kod: Umjetnost antike, HUM 111
Semestar (semestri) i broj bodova: II semestar; 2 sata predavanja, 1 sat seminar i 2 sata vježbi; ECTS 5
Trajanje: II semestar
Tip kolegija: predavanje, seminar, vježbe
Status predmeta: obavezan
<p>Cilj predmeta: Studenta upoznati s osnovama antičke umjetnosti i osposobiti ga za sagledavanje važnosti antičke umjetnosti i kulture u formiranju evropske kulture općenito. Pružiti studentu osnovni uvid u razvoj likovnih oblika od II milenija do nestanka antičke civilizacije (VI st. n.e.) i objasniti osnovne pojmove kao što su "klasična umjetnost", "klasicizam", "helenizam", itd. Razviti kod studenta sposobnost promatranja i analize umjetničkog djela u zadanom društvenom i povijesnom kontekstu, poglavito kroz poznavanje mitologije, vjerskih običaja te političke i filozofske misli antičkog razdoblja.</p>
<p>Sadržina predmeta: Student se upoznaje s umjetnosti Egipta, Mezopotamije, Perzije, Krete, Mikene, Grčke, Rima i naše zemlje. Naglasak je stavljen na ključna razdoblja razvoja, a iz grčke umjetnosti na klasičnu epohu, Atenu Periklova doba, kipare IV st. i helenističku umjetnost. Iz rimske umjetnosti obratiti pažnju na etrursku umjetnost i njen utjecaj na razvoj rimske umjetnosti. Umjetnost epohe Republike, ranog i kasnog Carstva, pompejansko slikarstvo, rimski portreti, reljefi i kolosalna arhitektura. Likovna djela sagledavaju se u odnosu na kontekst njihova nastanka, što uključuje osnovno poznavanje povijesti, antičke religije i mitologije, te antičke misli o lijepom. Historijski pregled se nadopunjuje, koliko je to moguće, antičkim pisanim izvorima o umjetnosti, kao i uvidom u interpretaciju antičke umjetnosti kroz povijest do današnjih dana, te osvrtom na antičku umjetnost na tlu Bosne i Hercegovine.</p>
Preduvjeti za upis predmeta: položeni ispiti iz I semestra.
Način provjere znanja: usmeno. Sredinom semestra nakon prvih sedam sedmica kolokvij. Na kraju semestra u 16. sedmici održava se završni ispit (usmeno)
Udžbenici:
<p>Literatura:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. K. Lange, M. Hirmer, <i>Egipat</i>, Beograd, 1973. 2. W. Westerndorf, <i>Drevni Egipat</i>, Rijeka, 1970. 2. G. Novak, <i>Egipat</i>, Zagreb, 1967. 3. K.J.Du Ry, <i>Narodi drevnog Istoka</i>, Rijeka, 1970 4. grupa autora, <i>Osvit civilizacije</i>, Beograd, 1969. . 5. grupa autora, <i>Iščezle civilizacije</i>, Beograd, 1969. 6. Dž Čedvik, <i>Mikenski svet</i>, Beograd, 1980. 7. K. Šefold, <i>Klasična umetnost</i>, Novi Sad, 1973. 8. B. Gavela, <i>Istorija umetnosti antičke Grčke</i>, Beograd, 1968. 9. G. Hafner, <i>Kreta i Helada</i>, Rijeka, 1969.

10. F. Gerke, *Kasna antika i rano hrišćanstvo*, Novi Sad, 1973.
11. T.B.L Vebster, *Helenizam*, Novi Sad, 1970.
12. G. Hafner, *Atena i Rim*, Rijeka, 1970.
13. V. Poulsen, *Etrurska umetnost*, Beograd, 1976.
14. H.Keler, *Rimsko carstvo*, Novi Sad, 1970.
15. B Kanlif, *Rimsko carstvo*, Beograd, 1980.
16. R. Zajder, *Rimsko slikarstvo*, Beograd, 1976.
17. grupa autora, *Antički Rim*, Beograd, 1976.
18. grupa autora, *Rađanje evropske civilizacije*, Beograd, 1967.
19. Janson, H. W., *Istorija umetnosti*, Beograd, 1975.
20. A. Stipčević, *Iliri*, Zagreb, 1971.

Naziv predmeta i kod: Umjetnost kasne antike i ranog srednjeg vijeka, HUM 112
Semestar (semestri) i broj bodova: II semestar; 2 sata predavanja, 1 sat seminar i 1 sat vježbi; ECTS 5
Trajanje: II semestar
Tip kolegija: predavanje, seminar i vježbe
Status predmeta: obavezan
Cilj predmeta: Upoznavanje studenata s osnovnim problemima umjetnosti od početka 4. do početka 11. stoljeća, razumijevanje osnovne problematike umjetnosti kasne antike i ranog srednjeg vijeka u historijskom kontekstu, s naglaskom na novim istraživanjima i promjenama u shvaćanju stila; razlikovanje historijsko-umjetničkih i stilskih te historijskih kategorija i termina
Sadržina predmeta: Arhitektura i likovne umjetnosti (slikarstvo, skulptura, umjetnički obrt) kasnoantičkog i ranosrednjovjekovnog razdoblja (4.-11. st.) u povijesnom kontekstu. Pregled najvažnijih spomenika, stilski razvoj, osvrt na domaću kulturnu baštinu.
Preduvjeti za upis predmeta položeni ispiti iz I semestra.
Način provjere znanja: pismeno (1 test /kolokvij/ sredinom semestra nakon prvih sedam sedmica nastave + 1 test /kolokvij/ na kraju semestra u 15 sedmici nastave u semestru) i završni usmeni razgovor, ili završni test (ispit): pismeni i usmeni u 16. sedmici nastave u semestru.
Udžbenici:
Obavezna literatura: 1. Gerke, Fridrih. <i>Kasna antika i rano hrišćanstvo</i> . Bratstvo i jedinstvo, Novi Sad, 1973. 2. Vercone, Paolo. <i>Od Teodoriha do Karlka Velikog</i> . Bratstvo i jedinstvo, Novi Sad, 1973. 3. Kubah, Erih -Viktor H. Elbern. <i>Karolinška i otonska umjetnost</i> . Bratstvo i jedinstvo, Novi Sad, 1973. 4. Snyder, James. <i>Art of the Middle Ages</i> . Upper Saddle River, NJ, Prentice Hall, 2006.

Naziv predmeta i kod: Uvod u ikonologiju, HUM 132
Semestar (semestri) i broj bodova: II semestar; 2 sata predavanja i 1 sat vježbi; ECTS 5
Trajanje: II semestar
Tip kolegija: predavanje i vježbe
Status predmeta: obavezan
<p>Cilj predmeta: Razvijanje sposobnosti studenata za samostalno promatranje i analizu likovnog djela s aspekta razumijevanja sadržaja djela, likovne poruke i komunikologijskog procesa u kontekstu razvoja društva. Upoznavanje studenata sa ustaljenim zakonitostima uobličjenja <i>slikovne poruke</i>, sa strukturom „<i>slike</i>“ te funkcijom ornamenta i simbola u složenom komunikologijskom procesu. Upoznavanje s „procesom“ oblikovanja (nastajanja) likovnog djela s <i>ikono</i> odlikama, te s metodologijom analize likovnog djela. Iznalaženje zajedničkih semiotičkih odlika „<i>slike</i>“, odnosno kipa ili kompozicije u reljefu. Analiza elemenata „<i>slike</i>“ s aspekta semiotike: <i>znak, simbol, ornament i kod</i>. Određenje funkcije slike (u opće smislu riječi), ikone, kipa i reljefa u kontekstu razvoja društva u određenom vremenskom razdoblju. Istraživanje odlika „<i>likovnog govora</i>“ i zakonitosti njegovog uobličjenja u kontekstu razvoja društva. Problem „<i>subkonotacije</i>“ u strukturi i poruci likovnog djela. Analiza komunikologijskog procesa u kontekstu odnosa pojedinca prema društvu i promatrača (gledatelja) prema likovnom umjetniku. Razvijanje sposobnosti slojevitog čitanja likovnog djela u kontekstu razvoja društva, podsvjesnosti, religijskog i magičnog, te osobnosti likovnog umjetnika.</p>
<p>Sadržina predmeta: Komunikologijske i ikonologijske odlike pojedinih historijskih, kulturnih i stilskih razdoblja, te vjerskih učenja politeističkih i monoteističkih religija. Određenje komunikologijskog sistema pojedinih religija koji postaje bitni element likovnog izraza. Također, upoznavanje s odlikama komunikologijskih sistema koji postaju bitan element likovnog izraza s razvojem gradova i građanske klase, s pojavom humanizma i renesanse, odnosno katoličke protureformacije, prosvjetiteljstva, klasicizma, romantizma i odraza orijentalističkog nazora u likovnim umjetnostima.</p>
Preduvjeti za upis predmeta: položeni ispiti iz prvog semestra
<p>Način provjere znanja: Studenti su dužni položiti završni usmeni ispit iz predmeta, koji se polaže na kraju semestra. Zaključna (konačna) ocjena određuje se na temelju urednog pohađanja nastave (25%), ocjene usmenog ispita (50%) i učešća u diskusiji na vježbama (25%).</p>
Udžbenici:
<p>Literatura:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bialostocki, Jan. "Iconography and Iconology." u: <i>Encyclopedia of World Arts</i>. McGraw-Hill. New York, 1963. Vol. VII, str. 769-785. 2. Hall, James. <i>Rječnik tema i simbola u umjetnosti</i>, Školska knjiga, Zagreb, 1998. 3. Heckscher, W. S. "Geneza ikonologije." u: Aby Warburg. <i>Ritual zmije</i>. Institut za povijest umjetnosti. Zagreb, 1996. 4. <i>Leksikon ikonografije, liturgike i simbolike zapadnog kršćanstva</i>. Zagreb, 2000. (više izdanja). 5. Ivančević, Radovan. "Uvod u ikonologiju." u: <i>Leksikon ikonografije, liturgike i simbolike zapadnog kršćanstva</i>. Zagreb, 2000. (više izdanja).

6. Panofsky, Erwin. *Ikonološke studije*, Beograd, 1975. Uvodni dio, str 3-42. Prijevod djela: Panofsky, Erwin. *Studies in Iconology*. New York: Harper, 1967.
7. Straten, Roelof van. *Uvod u ikonologiju*. Institut za povijest umjetnosti. Zagreb, 2003. Prijevod djela: Straten, Roelof van. *An Introduction to Iconography*. Trans. by Patricia de Man. Switzerland: Gordon & Breach, 1994.
8. Wittkower, R. „Tumačenje optičkih znakova.” Prijevod u čas. *Život umjetnosti*, br. 48-49, 1991.

Preporučena literatura:

1. Gonzalez, Valerie. *Shvaćanje islamske estetike, vizualne kulture i historije*. Kult-B, Sarajevo, 2006.
2. Panofsky, Erwin. *Meaning in the Visual Arts*. New York, 1955. (esej: “Povijest umjetnosti kao humanistička disciplina.” Prijevod u čas. *Život umjetnosti*, br. 13, 1971.
3. Ripa, Cesare. *Ikonologija*. Laus, Split, 2000.

Naziv predmeta i kod: Umjetnost romanike i gotike, HUM 210
Semestar (semestri) i broj bodova: III semestar; 3 sata predavanja, 1 sat seminara, 2 sata vježbi; ECTS 5
Trajanje: III semestar
Tip kolegija: predavanje, seminar, vježbe
Status predmeta: obavezan
<p>Cilj predmeta: Usvajanje osnovnih razvojnih etapa romaničkog i gotičkog stila u arhitekturi zapadne Evrope i Bosne i Hercegovine. Poznavanje najznačajnijih spomenika razdoblja, te prostornih i historijskih okolnosti u nastanku i razvoju stilskih obilježja u raznim krajevima Zapada kao kulturne i umjetničke cjeline na početku razvijenog srednjeg vijeka. Samostalno prepoznavanje svojstava i tumačenje elemenata stilskog rječnika i najznačajnijih umjetničkih pojava u arhitekturi romanike i gotike uz korištenje temeljne metodologije i terminologije historijsko-umjetničke struke. Nesmetano praćenje i razumijevanje kontinuiteta stilskog razvoja u fazama razvijenog srednjeg vijeka.</p>
<p>Sadržina predmeta: Kolegij razrađuje temeljne pretpostavke i tok razvoja stila u zapadnoj Evropi od 11. do 13. stoljeća, ponajprije u monumentalnoj arhitekturi. Pregledom stvaralački najznačajnijih regija uz objašnjavanje uvjeta i poticaja pri definiranju razvojnih faza, prate se tradicije i novi obzori na putu k sintezama razvijenog srednjeg vijeka. U raznolikosti usmjerenja i dosega objašnjava se historijska i prostorna uvjetovanost romaničkog i gotičkog izraza, otkrivaju kohezijski faktori definiranja glavnih tipskih razreda, i u tim okvirima određuje mjesto spomeničke baštine istog doba na tlu Bosne i Hercegovine.</p>
Preduvjeti za upis predmeta: upis u drugu godinu
Način provjere znanja: pismeno i usmeno
Udžbenici:
<p>Obavezna literatura:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Бошковић, Ђурђе. <i>Архитектура средњег века</i>. Научна књига, Београд, 1976. 2. Kubah, Erih – Peter Bloh. <i>Romanička umetnost</i>. Bratstvo i jedinstvo, Novi Sad, 1974. 3. Snyder, James. <i>Art of the Middle Ages</i>. Upper Saddle River, NJ, Prentice Hall, 2006. 4. Ivančević, Radovan, Emilijan Cevc i Anđela Horvat. <i>Gotika u Sloveniji i Hrvatskoj</i>. edicija "Umjetnost na tlu Jugoslavije", "Jugoslavija" Beograd, "Spektar" Zagreb, "Prva književna komuna" Mostar, 1984. 5. Суботић, Гојко. <i>Архитектура и скулптура средњег века у Приморју</i>. Завод за издавање уџбеника Социјалистичке Републике Србије, Београд, 1963. 6. Simson, Otto Georg von. <i>The Gothic cathedral: origins of Gothic architecture and the medieval concept of order</i>. Princeton University Press, 1988. <p>Preporučena literatura:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Hojzina, Johan. <i>Jesen srednjeg vijeka</i>. Matica srpska, Novi Sad, 1991. 2. Mâle, E.. <i>The Gothic Image</i>. Harper, 1958. 3. Frankl, P.. <i>The Gothic Architecture</i>. The Pelican History of Art, Harmondsworth, 1962. 4. Frankl, P.. <i>The Gothic</i>. Princeton University Press, 1983. 5. Panofsky, E.. <i>Gothic Architecture and Scholasticism</i>. Archabbey Publications,

Latrobe, Pennsylvania, 2005 new ed.

6. Worringer, W.. *Form in Gothic*. Schocken Books, rev. ed. 1964.

7. Martindale, A.. *Gothic Art*. Thames & Hudson Ltd, Reprint edition 1967.

Naziv predmeta i kod: Umjetnost Bizanta, HUM 211
Semestar (semestri) i broj bodova: III semestar; 2 sata predavanja i 1 sat vježbi; ECTS 3
Trajanje: III semestar
Tip kolegija: predavanje i vježbe
Status predmeta: obavezan
Cilj predmeta: Ovladavanje sadržajima i oblicima izraza istočne crkve te osposobljavanje studenata u uočavanju sličnosti i razlika između umjetnosti zapadnog kršćanstva i Bizanta.
Sadržina predmeta: Upoznavanje sa najvažnijim ostvarenjima bizantske umjetnosti od VI. do XV. stoljeća u oblasti arhitekture, monumentalnog i minijaturnog slikarstva i sitne plastike
Preduvjeti za upis predmeta: upis u drugu godinu
Način provjere znanja: pismeno (1 test /kolokvij/ sredinom semestra nakon prvih sedam sedmica nastave + 1 test /kolokvij/ na kraju semestra u 15 sedmici nastave u semestru) i završni usmeni razgovor, ili završni test (ispit): pismeni i usmeni u 16. sedmici nastave u semestru.
Udžbenici:
Obavezna literatura: 1. Grabar, Andre. <i>Vizantija</i> . Bratstvo i jedinstvo, Novi Sad, 1969. 2. Grabar, Andre. <i>Srednjovekovna umetnost Istočne Evrope</i> . Bratstvo i jedinstvo, Novi Sad, 1969. 3. Бошковић, Ђурђе. <i>Архитектура средњег века</i> . Научна књига, Београд, 1976. 4. Snyder, James. <i>Art of the Middle Ages</i> . Upper Saddle River, NJ, Prentice Hall, 2006.
Preporučena literatura: 1. Cormack, Robin. <i>Byzantine Art</i> . Oxford University Press, New York, 2000. 2. Rice, David Talbot. <i>Art of Byzantine Era</i> . Frederick A. Praeger, New York, 1963. 3. Krautheimer Richard, <i>Early Christian and Byzantine architecture</i> , "Harmondsworth", Middlesex, England, "Penguin Books" New York, N.Y. 1986 (4th ed.). 4. Lowden, John. <i>Early Christian & Byzantine art</i> . Phaidon, London, 1997.

Naziv predmeta i kod: Islamska umjetnost, HUM 212
Semestar (semestri) i broj bodova: III semestar; 2 sata predavanja, 2 sata vježbi; ECTS 4
Trajanje: III semestar
Tip kolegija: predavanje i vježbe
Status predmeta: obavezan
<p>Cilj predmeta: Izučavanje islamske umjetnosti ima cilj da se studenati upoznaju s osnovnim odlikama islamske umjetnosti i njenim manifestacijama u području materijalne kulture, likovnosti i estetike. Potrebno je sagledati razlike između kršćanske duhovnosti i likovnog izraza Zapada na jednoj strani, i islamske duhovnosti i likovnog izraza na drugoj strani. U svim slučajevima potrebno je ostvariti razumijevanje odlika komunikacijskog procesa u koji su uključene umjetnost Zapada i islamska umjetnost, kao i sagledati kompleksnost kontakata zemalja islamskog svijeta sa susjednim zemaljama (europske zemlje područja Mediterana, Indija, Kina, subsaharska Afrika i dr.) i obostranih utjecaja.</p>
<p>Sadržina predmeta: Pregled islamske umjetnosti od njenog nastanka (7. stoljeće) do 20. stoljeća u oblasti arhitekture, slikarstva i plastike kao i primijenjenih umjetnosti. Pregled obuhvata značajne centre i škole u vrijeme vlasti vladavine Umejada, Abasija, Umejada u Španiji, Fatimida, Gaznavida, Seldžuka, Mogula, Ilhana i Timurida, Safavida i Osmanlija.</p>
Preduvjeti za upis predmeta: upisan III semestar
<p>Način provjere znanja: pismeno (1 test /kolokvij/ sredinom semestra nakon prvih sedam sedmica nastave + 1 test /kolokvij/ na kraju semestra u 15 sedmici nastave u semestru) i završni usmeni razgovor, ili završni test (ispit): pismeni i usmeni u 16. sedmici nastave u semestru.</p>
Udžbenici:
<p>Literatura:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Grupa autora. <i>Kulturna istorija Bosne i Hercegovine od najstarijih vremena do pada ovih zemalja pod osmansku vlast</i>. Veselin Masleša, Sarajevo, 1984. 2. Andjelić, Pavao. <i>Bobovac i Kraljeva Sutjeska, stolna mjesta bosanskih vladara u 14. i 15. stoljeću</i>. Veselin Masleša, Sarajevo, 1973. 3. Anđelić, Pavao. "Srednji vijek - doba stare bosanske države". u: <i>Visoko i okolina kroz historiju 1</i>. Visoko, 1984, 150 i d. 4. Bešlagić, Šefik. <i>Stećci i njihova umjetnost</i>. Zavod za izdavanje udžbenika, Sarajevo, 1971. 5. Grupa autora. <i>Umjetnost Bosne i Hercegovine</i>. Sarajevo, 1987. (odabrana poglavlja). 6. Mikulić, Planinka. <i>Iz likovnosti bosanskog srednjovjekovlja</i>. Naklada Zoro, Sarajevo – Zagreb, 2004. 7. Wenzel, Marian, <i>Bosanski stil na stećcima i metalu</i>. Sarajevo-Publishing, Sarajevo, 1999. <p>Preporučena literatura:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Anđelić, P. <i>Historijski spomenici Konjica i okoline</i>. Konjic, 1975. 2. Basler, Đuro. <i>Arhitektura kasnoantičkog doba u Bosni i Hercegovini</i>. Veselin

Masleša, Sarajevo, 1972.

1. Mušeta – Aščerić, Vesna. *Sarajevo i njegova okolina u XV stoljeću*. Sarajevo Publishing, Sarajevo, 2005.

Naziv predmeta i kod: Osmanska arhitektura 16. stoljeća, HUM 213
Semestar (semestri) i broj bodova: III semestar; 1 sat predavanja i 1 sat vježbi; ECTS 3
Trajanje: III semestar
Tip kolegija: predavanje i vježbe
Status predmeta: obavezan
Cilj predmeta: Upoznavanje studenata sa najvažnijim i najljepšim arhitektonskim ostvarenjima klasičnog carigradskog stila i opusa Mimara Sinana, posebno radi ovladavanja sadržajima koji su savremeni umjetnosti 16. stoljeća u Bosni i Hercegovini.
Sadržina predmeta: Osmanska arhitektura 16. stoljeća: Brusanski, ranocarigradski (ukratko) i klasični carigradski stil na primjerima monumentalnih ostvarenja sakralne i profane arhitekture. Opus Mimara Sinana. Plastički, slikarski i kaligrafski sadržaji u obradi arhitektonskog prostora.
Preduvjeti za upis predmeta: upis u drugu godinu
Način provjere znanja: pismeno (1 test /kolokvij/ sredinom semestra nakon prvih sedam sedmica nastave + 1 test /kolokvij/ u dvanaestoj sedmici nastave u semestru) i završni usmeni razgovor, ili završni test (ispit): pismeni i usmeni u 16. sedmici nastave u semestru.
Udžbenici:
Literatura: <ol style="list-style-type: none"> 1. Rice, David Talbot. <i>Islamska umetnost</i>. Jugoslavija, Beograd, 1968. (str. 183-211.) 2. Otto-Dorn, Katarina. <i>Islamska umetnost</i>. Bratstvo jedinstvo, Novi Sad, 1971. (dio o osmanskoj umjetnosti) 3. Redžić, Husref. <i>Studije o islamskoj arhitektonskoj baštini</i>. Veselin Masleša, Sarajevo, 1983. (str. 177-207) 4. Stierlin, Henri. <i>Turkey. From the Selçuks to the Ottomans</i>. Taschen, Köln, 2002. 5. Grupa autora. <i>Historija osmanske države i civilizacije</i>. IRCICA, Istanbul – Orijentalni institut u Sarajevu, Sarajevo, 2004.

Naziv predmeta i kod: Likovne umjetnosti renesanse i baroka, HUM 214
Semestar (semestri) i broj bodova: IV semestar; 3 sata predavanja i 1 sat seminar, 2 sata vježbi; ECTS 6
Trajanje: IV semestar
Tip kolegija: predavanja, seminar, vježbe
Status predmeta: obavezan
Cilj predmeta: relevantne činjenice o protagonistima (umjetnicima, traktatistima i naručiteljima) i o stilskoj periodizaciji u slikarstvu, skulpturi, grafici i <i>artes minores</i> u razdoblju od XV do i XVIII. stoljeća u europskoj baštini; vještine: kataloška obrada i stilska analiza djela, pisanje seminara s osnovnom znanstvenom aparaturom; kompetencije: prepoznavanje stilskih formacija, interpretacija odabranih djela i pojava u vrijeme renesanse i baroka i drugih stilskih pravaca od XV do XVIII. stoljeća.
Sadržina predmeta: Kolegij daje pregled stilskih mijena, umjetničkih pojava, protagonista među umjetnicima i naručiteljima u razdoblju od XV. do XVIII. stoljeća u svjetskoj (europskoj), hrvatskoj, slovenačkoj umjetnosti.
Preduvjeti za upis predmeta: položeni ispiti iz III semestra
Način provjere znanja: pismeno (1 test /kolokvij/ sredinom semestra nakon prvih sedam sedmica nastave + 1 test /kolokvij/ na kraju semestra u 15 sedmici nastave u semestru) i završni usmeni razgovor, ili završni test (ispit): pismeni i usmeni u 16. sedmici nastave u semestru.
Udžbenici:
Literatura: 1. H. W. H. W. Janson, Anthony F. Janson: <i>Povijest umjetnosti</i> . Dopunjeno izdanje. Varaždin: Stanek d.o.o., 2003. [1962.] 2. Heinrich Wölfflin, <i>Klasična umjetnost</i> . Zagreb : Matica hrvatska 1969. [Prijevod djela: Die klasische Kunst : eine Einfuehrung in die italienische Renaissance, prvo izdanje 1899.] 3. Frederik Hartt and David G. Wilkins <i>History of Italian Renaissance Art</i> . H.N. Abrams, 1994 4. AAVV, <i>Manirizam</i> . Zagreb : Institut za povijest umjetnosti, 2000. Urednik Milan Pelc. 5. <i>Baroque</i> , ed. R.Tolman, Könemann, Köln, 1997. (poglavlja o umjetnosti u germanskim zemljama i srednjoj Evropi) 6. Blunt, A. <i>Art and Architecture in France 1500 - 1700</i> , Yale University Press / Pelican History of Art 7. Giedion, S. <i>Prostor, vreme, arhitektura</i> . Beograd: Građevinska knjiga, 1969.
Preporučena literatura: 1. Horvat, Anđela- Matejčić, Radmila-Prijatelj, Kruno, <i>Barok u Hrvatskoj</i> , (poglavlja o arhitekturi), Sveučilišna naklada Liber, Zagreb, 1982. 2. AAVV, <i>Zlatno doba Dubrovnika XV. i XVI. stoljeće</i> . Katalog izložbe. Zagreb: Muzejski prostor, 1987. Urednik: Vladimir Marković 23-61.

Naziv predmeta i kod: Arhitektura renesanse i baroka HUM 215
Semestar (semestri) i broj bodova: IV semestar; 2 sata predavanja, 1 sat vježbi; ECTS 5
Trajanje: IV semestar
Tip kolegija: predavanje i vježbe
Status predmeta: obavezan
Cilj predmeta: Prenijeti temeljna znanja o razvoju arhitekture u periodu od 15. do kraja 18. stoljeća
Sadržina predmeta:
Preduvjeti za upis predmeta: položeni ispiti iz III semestra
Način provjere znanja: Pismeno na kraju semestra u 15 sedmici nastave u semestru ili završni pismeni ispit u 16 sedmici nastave u semestru.
Udžbenici: Nestorović Bogdan, Arhitektura Novi vek, Beograd, Građevinska knjiga, 1964.
Literatura: 1. Benevolo Leonardo, <i>The Architecture of the Renaissance</i> , London and Henley, Routledge and Kegan Paul LTD, 1978. <i>Enciklopedija likovnih umjetnosti</i> I-IV, Zagreb, Leksikografski zavod, Janson, H.W, <i>Istorija umjetnosti</i> , Beograd, Jugoslavia, 1966. <i>Svetska arhitektura</i> , Beograd, Naučna knjiga, 1967.

Naziv predmeta i kod: Umjetnost srednjovjekovne Bosne, HUM 220
Semestar (semestri) i broj bodova: IV semestar; 2 sata predavanja i 1 sat vježbi; ECTS 4
Trajanje: IV semestar
Tip kolegija: predavanje i vježbe
Status predmeta: obavezan
Cilj predmeta: Upoznavanje studenata s osnovnim odlikama bosanskog srednjovjekovlja i njegovim manifestacijama u području materijalne kulture, likovnosti i estetike. Posebnu pažnju potrebno je posvetiti uočavanju, prepoznavanju i proučavanju posebnosti koje u području društvenih odnosa, likovnosti i estetici nosi područje srednjovjekovnog Bosanskog kraljevstva. Također, u navedenom kontekstu potrebno je proučavati, uočavati i prepoznavati i zajedničke odlike u području društvenih odnosa, likovnosti i estetici koje područje Bosanskog kraljevstva povezuju sa susjednim zemljama: Dalmacijom, Hrvatskom, Slavonijom, Mađarskom, Dubrovnikom, Venecijom i Srbijom.
Sadržina predmeta: U okviru predmeta izučavaju se se materijalna kultura, likovnost i estetika razdoblja kasne antike, ranog srednjeg vijeka (predromanika), romanike, gotike i prijelaza ka osmanskome razdoblju (15. st.). U studiju posebna pažnja posvećuje se istraživanju razvoja naselja urbanih odlika, fortifikacijskih objekata, arhitekture, kiparstva i slikarstva minijatura, te kulture i umjetnost stećaka.
Preduvjeti za upis predmeta: položeni ispiti iz III semestra
Način provjere znanja: Studenti su dužni položiti završni usmeni ispit iz predmeta, koji se polaže na kraju semestra. Zaključna (konačna) ocjena određuje se na temelju urednog pohađanja nastave (25%), ocjene usmenog ispita (50%) i učešća u diskusiji na vježbama (25%).
Udžbenici:
Literatura: <ol style="list-style-type: none"> 1. Grupa autora. <i>Kulturna istorija Bosne i Hercegovine od najstarijih vremena do pada ovih zemalja pod osmansku vlast</i>. Veselin Masleša, Sarajevo, 1984. 2. Andjelić, Pavao. <i>Bobovac i Kraljeva Sutjeska, stolna mjesta bosanskih vladara u 14. i 15. stoljeću</i>. Veselin Masleša, Sarajevo, 1973. 3. Andelić, Pavao. "Srednji vijek - doba stare bosanske države". u: <i>Visoko i okolina kroz historiju 1</i>. Visoko, 1984, 150 i d. 4. Bešliagić, Šefik. <i>Stećci i njihova umjetnost</i>. Zavod za izdavanje udžbenika, Sarajevo, 1971. 5. Grupa autora. <i>Umjetnost Bosne i Hercegovine</i>. Sarajevo, 1987. (odabrana poglavlja). 6. Mikulić, Planinka. <i>Iz likovnosti bosanskog srednjovjekovlja</i>. Naklada Zoro, Sarajevo – Zagreb, 2004. 7. Wenzel, Marian, <i>Bosanski stil na stećcima i metalu</i>. Sarajevo-Publishing, Sarajevo, 1999.

Preporučena literatura:

1. Anđelić, P. *Historijski spomenici Konjica i okoline*. Konjic, 1975.
2. Basler, Đuro. *Arhitektura kasnoantičkog doba u Bosni i Hercegovini*. Veselin Masleša, Sarajevo, 1972.
3. Mušeta – Aščerić, Vesna. *Sarajevo i njegova okolina u XV stoljeću*. Sarajevo Publishing, Sarajevo, 2005.

Naziv predmeta i kod: Umjetnost 19. stoljeća, HUM 310
Semestar (semestri) i broj bodova: V semestar; 2 sata predavanja, 1 sat seminar i 1 sat vježbi; ECTS 5
Trajanje: V semestar
Tip kolegija: predavanje, seminari i vježbe
Status predmeta: obavezan
Cilj predmeta: <p>Osnovni cilj ovog kolegija jeste što temeljitije i sveobuhvatnije, u širem društveno-političkom, ekonomskom i kulturnom kontekstu, upoznati studente sa najznačajnijim karakteristikama umjetnosti 19.stoljeća u Evropi, uz naglasak na elemente oblikovanja i prodora duha <i>moderniteta</i> u zapadnoevropsku umjetnost (umjetnost <i>moderne</i> i <i>moderna umjetnost</i>). Osposobiti studenta za kritičko čitanje izvornih tekstova iz historije i teorije umjetnosti 19.stoljeća, samostalnu likovnu analizu i interpretaciju djela iz oblasti slikarstva, grafike, skulpture, arhitekture, urbanizma i dizajna.</p>
Sadržina predmeta: <p>Racionalizam, prosvjetiteljstvo i pojava neoklasicizma u umjetnosti druge polovice 18.stoljeća. Društveno-političke promjene i nova pitanja u evropskoj filozofiji na prijelazu 18.og u 19.o stoljeće. Pojava romantizma u umjetnosti 19.stoljeća (priroda, arkadijska idila, prošlost kao toposi umjetničkog izraza). Slikarstvo francuskog, engleskog, njemačkog, španjolskog romantizma. Pitanje umjetnikove individualne kreativnosti i jedinstvenosti umjetničkog djela. Orijentalizam i romantizam. Romantizam i evropske građanske revolucije. Ideja „ukletog umjetnika“. Baudelaireov „flâneur“ kao najava moderne umjetničke svijesti. Veze likovnih umjetnosti, književnosti i glazbe u umjetnosti romantizma. Kretanja u likovnim umjetnostima od romantizma do realizma. Razvoj fotografije i veze fotografije i slikarstva. Likovni „-izmi“ druge polovice 19.og stoljeća : od impresionizma do postimpresionizma. Simbolizam u evropskoj umjetnosti. Razvoj umjetničkog i industrijskog dizajna. Secesija. Bečka moderna (i utjecaji na prilike u umjetnosti u BiH). Umjetnost inžinjera i arhitektura u 19. stoljeća. Evropski urbanizam i arhitektura 19. stoljeća. Razvoj i uloga muzeja.</p>
Preduvjeti za upis predmeta: upis u treću godinu studija
Način provjere znanja: pismeno (1 test/kolokvij sredinom semestra i 1 test/kolokvij na kraju semestra), seminarski rad i završni usmeni ispit.
Udžbenici:
Literatura: <ol style="list-style-type: none"> 1. Janson, H., <i>Povijest umjetnosti</i> (dio koji se odnosi na 19.st.), Stanek, Varaždin, 2003. 2. W. Hofmann, <i>The Early Paradise. Art in the 19th Century</i>, London, 1961. 3. Rosenblum, Janson, <i>Art of the 19th Century, Painting and Sculpture</i>, Thames & Hudson, London, 2001. 4. Barry Bergdoll, <i>European Architecture 1750-1890</i>, Oxford University Press, Oxford, 2000. 5. Hauser, A., <i>Socijalna historija umetnosti</i>, sv.II, Kultura, Beograd, 1970. 6. Pevsner, Nikolaus, <i>Pioniri modernog oblikovanja</i>, GZH, Zagreb, 1990. 7. Schorske, Karl, <i>Fin-de-siècle, Vienna: politics and culture</i>, Vintage Books edition, New York, 1981.

Preporučena literatura:

1. Gideon, S. *Space, Time and Architecture*, Cambridge, Mass, 1967.
2. H.-R. Hitchcock, *Architecture, Nineteenth and Twentieth Centuries*, Harmondsworth, 1968.
3. Baudelaire, Charles, *Le Peintre de la vie moderne*, u: *Oeuvres complètes de Baudelaire*, Paris, 1950. (*Slikar modernog života*)
4. F. Novotny, *Painting and sculpture in Europe 1780-1880*, Harmondsworth, 1971.

Naziv predmeta i kod: Umjetnost nakon 1900., HUM 311
Semestar (semestri) i broj bodova: V semestar; 3 sata predavanja, 1 sat seminara i 1 sat vježbi; ECTS 5
Trajanje: V semestar
Tip kolegija: predavanje, seminar i vježbe
Status predmeta: obavezan
Cilj predmeta: Primarni cilj kolegija jest pružiti studentima uvid u osnovna formalna i teorijska polazišta umjetničkih pokreta, skupina i pojedinačnih autora koji su bitno odredili tijek umjetnosti druge polovice 19. i čitavog 20. stoljeća, a preko kompleksnog svijeta individualnog umjetničkog djela situiranog u odgovarajući historijski, socijalno-politički, ideološki i epistemološki kontekst. Drugi cilj kolegija jest upoznati studente sa suvremenim modelima teorije i kritike likovnih umjetnosti (strukturalistička, semiotička, psihoanalitička perspektiva, polazišta socijalne povijesti umjetnosti, kritičke intervencije feminističke teorije i kritike likovnih umjetnosti, te utjecaj spoznaja oblikovanih queer i postkolonijalnim studijima) kako bi se osposobilo za što cjelovitije razumijevanje umjetničkog djela.
Sadržina predmeta: Kolegij donosi historiografski pregled moderne i suvremene umjetnosti. Pregled započinjemo objašnjenjem formalnih i semantičkih polazišta moderne i građanske umjetnosti s konca 19. stoljeća (impresionizam, postimpresionizam, simbolizam), te prikazom umjetničkih pokreta koji početkom 20. stoljeća prekidaju s mimetičkim načinima vizualnog prikazivanja (fovizam, kubizam, ekspresionizam). Prelazimo potom na analizu vizualnih istraživanja historijskih avangardi (futurizam, dadaizam, konstruktivizam, suprematizam, Bauhaus, De Stijl, nadrealizam), te avangrdnih pokreta srednje Europe i Balkana. Prvi semestar završava pripoviješću o povratku realizmu tijekom tridesetih godina koji najavljuje razdoblje političke instrumentalizacije umjetnosti unutar totalitarnih režima (fašizam, komunizam) u vremenu neposredno prije Drugog svjetskog i u ranom poraću. Drugi dio kolegija (drugi semestar) donosi prikaz umjetničke produkcije nakon povijesnog prekida izazvanog II. svjetskim ratom i holokaustom. Razmotrit će se pokušaj zapadnoeuropskih i američkih neo-avangardi da obnove i uspostave kontinuitet razvojnog toka moderne umjetnosti, njihovi pokušaji zauzimanja kritičkog stava prema potrošačkoj kulturi poslijeratnog društva, te nastojanje umjetnika komunističkog dijela Europe da vlastitom umjetnošću uspostave odmak prema idološkim pritiscima i političkom represijom koja obilježava socijalnu stvarnost Istoka. U završnim predavanjima daje se pregled suvremene likovne produkcije s naglaskom na onim oblicima umjetničke prakse koji izrastaju iz kompleksnih, suvremenih teorijskih analiza rodnog, rasnog, etničkog i klasnog identiteta.
Preduvjeti za upis predmeta: upis u treću godinu studija
Način provjere znanja: pismeno (1 test /kolokvij/ sredinom semestra nakon prvih sedam sedmica nastave + 1 test /kolokvij/ na kraju semestra u 15 sedmici nastave u semestru) i završni usmeni razgovor
Udžbenici:
Literatura:
<ol style="list-style-type: none"> 1. Julie Sheldon, Pam Meecham, <i>Moderrn Art: A Critical Introduction</i>, Routledge, 2004. 2. Hopkins David. <i>After Modern Art 1945-2000</i>. Oxford, New York: Oxford University Press, 2000 3. Read, Herbert, <i>Modern Sculpture: A Concise History</i> London:

Themes and Hudson, 1985.

4. Richard Brettell, *Modern Art 1851-1929* Oxford University Press, 1999.

Preporučena literatura

1. Chadwick W. *Women, Art and Society*, Themes and Hudson, 1989 (od 8. poglavlja do kraja knjige)
2. Benson, Timothy *Central European Avant-gardes: Exchange and Transformation 1910-1930* Cambridge, MIT Press, 2002.
3. Harrison C. Wood P. *Art in Theory 1990-2000: An Anthology of Changing Ideas*, Oxford: Blackwell, 2002.
4. Serija *Movements in Modern Art* Tate Publishing, London, 2002

Naziv predmeta i kod: Umjetnost BiH od 15. do 19. stoljeća, HUM 320
Semestar (semestri) i broj bodova: V semestar; 2 sata predavanja i 1 sat vježbi; ECTS 5
Trajanje: V semestar
Tip kolegija: predavanje i vježbe
Status predmeta: obavezan
Cilj predmeta: Upoznavanje studenata s osnovnim odlikama razdoblja osmanske vlasti na području današnje Bosne i Hercegovine (tj. na području središnjeg dijela Bosanskog <i>ejaleta</i>) i njenim manifestacijama u području materijalne kulture, likovnosti i estetike. Navedeni cilj potrebno je ostvariti u kontekstu sagledavanja kompleksnih kontakata sa susjednim zemaljama (ostale provincije Osmanskog carstva, mletačka Dalmacija, Dubrovnik i dr. zemlje) i utjecaja koji iz istih dolaze, te u kontekstu općih utjecaja islamskog Istoka i kršćanskog Zapada. Posebnu pažnju potrebno je posvetiti uočavanju, prepoznavanju i proučavanju posebnosti koju u području društvenih odnosa, likovnosti i estetici nosi područje središnjeg dijela Bosanskog <i>ejaleta</i> . U navedenom kontekstu potrebno je uočavati, prepoznavati i proučavati i zajedničke odlike u području likovnosti i estetike koje povezuju kako razne polaritete osmanskodobne likovnosti (<i>islamska umjetnost, ars catholica, ars postbizantina i ars iudaica</i>) unutar središnjeg dijela Bosanskog <i>ejaleta</i> . Poseban cilj predstavlja identificiranje autohtonih likovnih sadržaja, forma i estetskih principa. U procesu proučavanja islamske umjetnosti poseban cilj predstavlja određivanje općeg „islamskog“, posebnog „osmanskog“ i autohtonog u umjetnosti islamskog likovnog izraza u Bosni i Hercegovini (u Bosanskom <i>ejaletu</i>) od 15. do 19. st.
Sadržina predmeta: Izučavanje fortifikacijske arhitekture i razvoja preuzetih i novih utemeljenih urbanih naselja. Gradska kuća. Kiparstvo. Oblici i odlike kiparskog djelovanja. Slikarstvo. Oblici i odlike slikarskog djelovanja. Slikarstvo minijatura. Kaligrafija. Mudželitski radovi. Veze sa srednjim vijekom. Utjecaji Dalmacije i Dubrovnika, te Hrvatske i Slavonije. "Bosna Argentina." Djelovanje franjevačkog reda i utjecaj na uobličenje odnosa prema likovnosti.
Preduvjeti za upis predmeta: upis u treću godinu studija
Način provjere znanja: Studenti su dužni položiti završni usmeni ispit iz predmeta, koji se polaže na kraju semestra. Zaključna (konačna) ocjena određuje se na temelju urednog pohađanja nastave (25%), ocjene usmenog ispita (50%) i učešća u diskusiji na vježbama (25%).
Udžbenici:
Literatura: <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Blago franjevačkih samostana Bosne i Hercegovine</i>. Katalog izložbe. Izd. Zavod za zaštitu kulturno - istorijskog i prirodnog nasljeđa Bosne i Hercegovine. Sarajevo, 1988. 2. Grupa autora. <i>Umjetnost Bosne i Hercegovine</i>. Sarajevo, 1987. (odabrana apoglavlja). 3. Rakić, Svetlana. <i>Ikone Bosne i Hercegovine (16 – 19. vek)</i>. Republički zavod za zaštitu spomenika culture, Beograd, 1998. 4. Redžić, Husref. <i>Islamska umjetnost</i>. Edicija: Umjetnost na tlu Jugoslavije. Beograd-Zagreb-Mostar, 1982.

5. Redžić, Husref. *Studije o islamskoj arhitektonskoj baštini*. Veselin Masleša, Sarajevo, 1983.
6. ŠEVO, Ljiljana. *Pravoslavne crkve i manastiri u Bosni i Hercegovini do 1878. godine*. Banja Luka, 2002.
7. Tihic, Smail. "Islamska umjetnost na tlu Jugoslavije." u: Bernard Lewis (urednik), *Svijet Islama. Vjera. Narod. Kultura*. Beograd, 1979, 305-324. Prijevod djela Bernard Lewis (Ed.), *The World of Islam*. Thame and Hudson. London – New York, 1976, s dodatkom Smaila Tihica posvećenom islamskoj umjetnosti na tlu Jugoslavije.

Preporučena literatura:

1. Mušeta – Aščerić, Vesna. *Sarajevo i njegova okolina u XV stoljeću*. Sarajevo Publishing, Sarajevo, 2005.
2. *Svrzina kuća – Svrzo's house* [dvojezično izdanje – bilingual edition]. Urednik Sead Trhulj. Izd. Muzej Sarajeva. Sarajevo, 2001.
3. Zlatar, Behija. *Zlatno doba Sarajeva*. Sarajevo, 1995

Naziv predmeta i kod: Teorija umjetnosti i historija historije umjetnosti, HUM 340
Semestar (semestri) i broj bodova: VI semestar; 4 sata predavanja; ECTS 5
Trajanje: VI semestar
Tip kolegija: predavanja
Status predmeta: obavezan
Cilj predmeta: Cilj ovog kolegija je stjecanje znanja o temeljnim modelima moderne i savremene teorije i kritike likovnih umjetnosti, osposobljavanje za primjenu općih znanja iz predmetnih područja pojedinih historijskih razdoblja na razini sinteze međusobnih odnosa historije i teorije umjetnosti, likovne kritike i vizualne kulture, stjecanje osnovnih znanja o institucionaliziranim oblicima funkcioniranja historijskoumjetničke prakse (akademije, muzeji, galerije, izložbe, tržište umjetnina, časopisi).
Sadržina predmeta: Sadržaj predavanja je istorijska i metodološka analiza pojmova, funkcija, koncepta iz teorije umjetnosti. Kolegij se sastoji od predavanja i diskusija na nastavi (60) sati. Sadržaj predavanja je istorijska i metodološka analiza pojmova, funkcija, koncepta iz teorije umjetnosti. Teorijski problemi umjetnosti su, također, povezani i sa problemom umjetničkog djela kao "otvorene forme", čije značenje nije monolitno, holističko, već se može analizirati iz mnoštva istorijskih, socijalnih i političkih uticaja. Naime, kako pronaći interdisciplinarni okvir, otvorenu formu, za različite teorije i koncepte, koji nije zasnovan na sintezi, već na komunikaciji. I ako savremena umjetnost, koja provicira, začuđuje, koristi teoriju, da li to znači da i sama teorija može da postane umjetničko djelo? U prvoj polovini kolegija predavanja i diskusije će se fokusirati na početke historije umjetnosti, da bi studenti mogli da se uključe u pitanja, strategije nove historije umjetnosti i teorijske praksu koja će se obrađivati u drugoj polovini kolegija. Pri tome će se posebna pažnja posvetiti razumijevanju osnovnih problema i termina historije i teorije umjetnosti kao što su: formalizam i stil, ikonografija, kontekstualni pristupi, feminizam, biografija i autobiografija, strukturalizam i poststrukturalizam, dekonstrukcija, psihoanaliza, postkolonijalna teorija i problem muzeja.
Preduvjeti za upis predmeta: položeni ispiti iz V semestra
Način provjere znanja: pismeno (1 test/kolokvij sredinom semestra i 1 test/kolokvij na kraju semestra), seminarski rad i završni usmeni ispit.
Literatura: 1. Peter Bürger. <i>Teorija Avangarde</i> . Beograd: Narodna knjiga, 1998. 2. Gilbert Kun. <i>Istorija estetike</i> Kultura Beograd, Beograd, 1969. (odabrana poglavlja) 3. J.J. Winkelmann. <i>Istorija drevne umetnosti</i> Novi Sad, 1996. 4. Heinrich Wölfflin <i>Osnovni pojmovi istorije umjetnosti</i> Izdavačko preduzeće Veselin Masleša, Sarajevo 1974. 5. Erwin Panofsky <i>Ikonološke studije</i> . Nolit, Beograd, 1975. 6. Ernst Gombrich <i>Umjetnost i iluzija</i> (odabrana poglavlja) Nolit, Beograd, 1984. 7. Zbirka tekstova iz teorije umjetnosti
Preporučena literatura: 1. Udo Kultermann. <i>Povijest povijesti umjetnosti</i> . Zagreb, 2002. 2. Jan Biatostocki: <i>Povijest umjetnosti i humanističkih znanosti</i> , Grafički zavod Hrvatske, 1986 3. Anne Coclain. <i>Teorije umjetnosti</i> , Beograd, Ars Libri, 2005. 4. Anthony Blunt: <i>Umjetnička teorija u Italiji 1450-1600</i> , Beograd: Clio, 2004.

Naziv predmeta i kod: Zaštita spomenika, HUM 341
Semestar (semestri) i broj bodova: VI semestar; 2 sata predavanja, 1 sat seminara, ECTS 3
Trajanje: VI semestar
Tip kolegija: predavanje, seminar
Status predmeta: obavezan
Cilj predmeta: Prenijeti temeljna znanja o značaju, vrijednostima i ulozi kulturno-historijske baštine kao i suvremenim principima njene zaštite, očuvanja, restauracije, rekonstrukcije i revitalizacije.
Sadržina predmeta:
Preduvjeti za upis predmeta: položeni ispiti iz V semestra
Način provjere znanja: pismeno na kraju semestra u 15 sedmici nastave u semestru ili završni ispit u 16 sedmici nastave u semestru.
Udžbenici:
Literatura: 1. Sanković Simčić Vjekoslava, <i>Revitalizacija graditeljske baštine, integracija staro-novo</i> , Sarajevo, NNP Naša riječ, 2000. 2. Brandi Cesare, <i>Teoria del Restauro</i> , Roma, Edizioni di Storia e Letteratura, 1963. 3. Feilden M. Bernard, <i>Uvod u konzerviranje kulturnog nasljeđa</i> , prijevod Ivo Maroević, Zagreb Društvo konzervatora Hrvatske, 1981. 5. Marasović Tomislav, <i>Zaštita graditeljskog nasljeđa</i> , Zagreb-Split, Društvo konzervatora Hrvatske, 1983. 5. Marasović Tomislav, <i>Aktivni pristup graditeljskom nasljeđu</i> , Split, Sveučilište u Splitu, 1985. 6. Maroević Ivo, <i>Sadašnjost baštine</i> , Zagreb, Društvo povjesničara umjetnosti, 1986, knjiga XXXVI

Naziv predmeta i kod: Umjetnost u BiH u 20. stoljeću HUM 321,
Semestar (semestri) i broj bodova: VI semestar; 2 sata predavanja i 1 sat vježbi; ECTS 3
Trajanje: VI semestar
Tip kolegija: predavanje i vježbe
Status predmeta: obavezan
Cilj predmeta: Osnovni cilj ovog kolegija jest upoznati studente sa složenim društveno-političkim i kulturnim prilikama u Bosni i Hercegovini u 19. i 20. stoljeću i sa specifičnim okolnostima i modalitetima oblikovanja modernog likovnog izraza. Poseban naglasak kolegija je na razvijanju sposobnosti samostalne likovne analize i interpretacije i razumijevanju umjetničkih prilika u širem socio-kulturnom kontekstu.
Sadržina predmeta: Predavanja u prvoj polovici kolegija uključuju analizu historijskih, društvenih i umjetničkih prilika u BiH u periodu osmanske i austrougarske vlasti, a u drugom dijelu kolegija na razvoj moderne bh. umjetnosti, prilike nakon Drugog svjetskog rata, prodor postmoderniteta i savremena likovna kretanja. U intepretaciji umjetničkih prilika u BiH uspostavljat će se širi komparativno-kritički kontekst sa prilikama u regiji i istovremenim kretanjima u tadašnjoj evropskoj umjetnosti. Seminiri podrazumijevaju detaljniju elaboraciju određenih fenomena i pojava u bh. umjetnosti o kojima je bilo riječi na predavanjima kao i analizu izabranih radova. Predavanja se izvode usmeno, uz pomoć multimedijalnih prezentacija (slajdovi, digitalne reprodukcije, Power-point prezentacije, video, film...). Praktični dio nastave uključuje obavezne posjete zbirka Umjetničke galerije BiH, etnografskoj zbirci Zemaljskog muzeja i zbirci Muzeja grada; kolekciji Ars Aevi, analizu arhitekture i urbanizma <i>in situ</i> i pismene vježbe/analize izabranih eksponata. Obavezne su i posjete izložbama u Sarajevu (i izvan njega – prema mogućnostima) te vođenje dnevnika izložaba. Praćenje događaja i sadržaja iz bh. suvremene teatarske, književne, filmske i glazbene produkcije.
Preduvjeti za upis predmeta: položeni ispiti iz V semestra
Način provjere znanja: pismeno (1 kolokvij na sredini i drugi kolokvij na kraju semestra) i završni usmeni razgovor. Obavezan pismeni esej/seminarski rad iz likovne analize i dnevnik izložaba na uvid na kraju semestra.
Udžbenici:
Literatura:
<ol style="list-style-type: none"> 1. Grupa autora, <i>Umjetnost BiH 1984-1923</i> (1978); <i>Umjetnost BiH 1924-1945</i> (1985); <i>Umjetnost BiH 1945-1974</i> (1974/75); <i>Umjetnost BiH 1974-1984</i>, (1984), Umjetnička galerija BiH, Sarajevo, 2. Miodrag Protić, <i>Jugoslavensko slikarstvo 1900-1950</i>, BIGZ, Beograd, 1973. 3. (katalog) <i>Jugoslavenska grafika 1900-1950</i>, MSU, Beograd, 1977/78. (Krzović) <i>Jugoslavenska grafika 1950-1980</i>, MSU, Beograd, 1985/86. (Krzović) 4. Aida Abadžić Hodžić, <i>Bosanskohercegovačka grafika 20.stoljeća</i>, Preporod, Sarajevo, 2003. 5. Ibrahim Krzović, <i>Arhitektura BiH 1878-1918</i>, UGBiH, Sarajevo, 1987. 6. Ibrahim Krzović, <i>Arhitektura secesije u BiH</i>, ed. Kulturno naslijeđe, Sarajevo, 2004. 7. Ivan Štraus, <i>15 godina bh. arhitekture 1970-1985</i>, Svjetlost, Sarajevo, 1987. 8. Nedžad Kurto, <i>Arhitektura BiH – razvoj bosanskog stila</i>, Kulturno naslijeđe, Sarajevo, 1998. 9. Monografije i katalogi izložaba bh. umjetnika/ katalogi retrospektivnih izložbi

Naziv predmeta i kod: Muzeologija, HUM 342
Semestar (semestri) i broj bodova: VI semestar; 2 sata predavanja, ECTS 3
Trajanje: VI semestar
Tip kolegija: predavanja
Status predmeta: obavezan
<p>Cilj predmeta: Osnovni cilj ovog kolegija je da se studenti upoznaju sa sadržajem i radom galerija, muzeja, zbirki i drugih institucija u kojima će po završetku studija raditi. Upoznaju se sa historijatom zbirki (muzeja) kroz sva historijska razdoblja, a posebno s razdobljem 19 stoljeća kada započinje suvremeno muzeološko djelovanje.</p> <p>Akcent ovog kolegija je na upoznavanju studenata sa organizacijom rada današnjih zbirki, odnosno muzeja ili galerija, kako bi po završetku studija bili spremni preuzeti radne dužnosti na radnom mjestu. Također se upoznaju s kulturom kao informacijskim i dokumentacijskim područjem.</p>
<p>Sadržina predmeta: Određenje pojma i predmeta istraživanja. Historijski pregled razvitka kolekcionatstva. Historijski pregled razvitka muzeja. Historijski pregled razvitka muzeologije i muzeološke misli. Muzeografija i muzej. Galeristika i galerija. Teorija i praksa muzeologije i galeristike. Kulturni identitet i muzeji i galerije. Predmet muzeologije i galeristike. Kulturna baština i muzejski predmet. Kulturna baština, likovni kretivni čin i galerijski predmet. Muzeološke i galerijske funkcije – funkcije muzeja i galerija Posjeta muzeju i galeriji: naglasak na obradi muzeološke i galerijske funkcije – funkcije muzeja i galerija. Zaštita predmeta muzeologije i galeristike. Posjeta muzeju i galeriji: naglasak na obradi zaštite predmeta muzeologije i galeristike. Proučavanje i istraživanje predmeta muzeologije i galeristike. Posjeta muzeju i galeriji: naglasak na obradi proučavanja i istraživanja predmeta muzeologije i galeristike.</p>
Preduvjeti za upis predmeta: položeni ispiti iz V semestra
Način provjere znanja: Sredinom semestra nakon prvih sedam sedmica nastave slijedi kolokvij, a na kraju semestra u 15 sedmici nastave u semestru slijedi završni ispit (usmeno).
Udžbenici:
<p>Literatura:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Šola Tomislav <i>Eseji o muzejima i njihovoj teoriji - prema kibernetičkom muzeju</i>. Zagreb: Hrvatski nacionalni komitet ICOM-a, 2003 2. Vergo, Peter (ed) <i>The New Museology</i>. London Reaction Books Ltd. 1989. 3. Šola Tomislav. <i>Marketing u muzejima ili o vrlini i kako je obznaniti</i>. Zagreb: Hrvatsko muzejsko društvo, 2001 4. <i>Zbirka tekstova</i> 5. Lowenthal David. <i>The past is a foreign Country</i>. Cambridge: Cambridge University Press, 1985. 6. Hudson Kenneth. <i>Museums for the 1980s: Survey of World Trends</i>. Paris: UNESCO, 1977.

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET U SARAJEVU
Broj: 02-01/86
Sarajevo, 6. 5. 2008. godien

Nastavno-naučno vijeće Filozofskog fakulteta u Sarajevu Odlukom broj: 02-01/177 od 27. 9. 2005. godine usvojilo je Nastavne planove i programe svih studijskih grupa na svim Nastavno-naučnim odsjecima i katedrama Fakulteta, a u skladu sa principima Bolonjskog procesa.

Senat Univerziteta u Sarajevu dao je saglasnost na usvojene Nastavne planove i programe (Saglasnost Univerziteta u Sarajevu broj: 02-01/156 od 15. 7. 2005. godine).

U toku primjene usvojenih Nastavnih planova i programa uočene su greške tehničke prirode pa je Nastavno-naučno vijeće na sjednici od 18. 4. 2008. godine (Odluka broj: 02-01/86 od 6. 5. 2008. godine) prihvatilo tehničke ispravke u Nastavnim planovima i programima školske 2005/2006. godine – (I ciklus studija).

FILOZOFSKI FAKULTET U SARAJEVU

Nastavno-naučno vijeće Fakulteta

Broj: 02-01/177

Sarajevo, 27. 09. 2005. godine.

Na osnovu člana 262. Pravila Filozofskog fakulteta u Sarajevu (Prečišćeni tekst) i saglasnosti Senata Univerziteta u Sarajevu broj: 02-01/156 od 15. 07. 2005. Nastavno-naučno vijeće Fakulteta na 9. sjednici od 15. IX 2005. godine, *donijelo je*

ODLUKU

I

Usvajaju se Nastavni planovi i programi (školska 2005/2006. godina) na svim Odsjecima Filozofskog fakulteta u Sarajevu i Katedri za historiju umjetnosti.

DEKAN FAKULTETA

[Handwritten signature]
Prof. dr. Salih Fočo

DOSTAVITI:

1. Odsjecima
2. Studentskoj službi 2x
3. Uz zapisnik
4. a/a